

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Friderici Forneri Theologiæ Doctoris Canonici Ecclesiæ
Collegiatæ diui Stephani Bambergæ, De Temulentia
Malo, Eiusque Remediis, Variis Item Scitu Iucundissimis,
nec non vtilissimis de rebus, quæ in ...**

Förner, Friedrich

Ingolstadii, 1603

Cap. XII. Temulentia exercitus instructissimi, iam propè parta victoria
protriti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45433

deiici, ac totam Rempublicam ad excidium funestissimum labefactari, & integerrimas demum, hoc desperato malo prouincias ita confici, vt elanguescente virtutum disciplina, sanari amplius non possint.

Vrbes temulentia evertit. Lib. 5 de vita Alexandri,

Nec vrbibus quoque, muris, vallo, ac fossis munitissimè cinctis, pepercit ebrietas. Auctor est Q. Curtius, Alexandrum Magnum more suo temulentum, atq; vberi vino madidum, suasu Thaidis cuiusdam procacissimæ meretricis, clarissimam illam, ac nobilissimam Orientis vrbem, Persepolim à Persis dictam, ferro ac flammis destructam, solo equalse. Vt illas taceam quæ dum ciues cuticulam curantes, genio vacarent, ab hostibus, primo impetu ex insidiis captæ, expugnata, diruta ac vastata sunt. Cuius rei perillustria quædam exempla, in Belgio, tulit hæc ætas nostra; quæ cum iactata passim sint, non arbitror hîc enumeranda.

CAPVT XII.

Temulentia Exercitus instructissimiam propè parta victoria protriti.

QVot verò armatas cohortes, victoriam de hostibus reportatam integra, vt aiunt, iam iam manu prensantes, non solùm hæc lues deceptit, quin etiam, paucorum sobriorum opera, ad interuersionem deleuit? Clarissima huius rei exempla tot sunt numero, vt principium quàm finem in recensendo facilius inuenias.

3. Reg. 10.

Narrat sacra Regum historia, Benadadum Syriæ Regem potentissimum, omni exercitus robore coadunato, cum aliis triginta duobus Regibus, in belli societatem coassumptis, numerofo peditum, equitum, ac falcatorum curruum apparatu, Samaria m

riam ciuitatem obsedisse, atque Israhelitarum Regi Achab, vltimum exterminium denunciaſſe. audite insolentiffimas eius minas; belli catastrophen, ipsis sacre Scripturę verbis accipite. *Hęc faciant mihi Dij* (iureiurando aſſeuerabat Benadad) & *hęc addant, ſi ſuffecerit puluis Samarię, puſillis omnis populi, qui ſequitur me.* Et reſpondens Rex Israhel, ait. *Dicite ei, ne gloriatur accinctus, aequę vt diſcinctus.* factum eſt autę cum audiſſet Benadad verbum iſtud, bibebat ipſe & Reges in vmbra culis. & ait ſeruis ſuis, circumdate ciuitatem: & circumdederunt eam. Et ecce Propheta vnus accedens ad Achab Regem Israhel, ait ei. *Hęc dicit Dominus: Certę: Vidiffi omnem multitudinem hanc nimiam? Ecce ego tradam eam in manu tua hodie, vt ſcias quia ego ſum Dominus.* Et ait Achab, per quem? dixitque ei. *Hęc dicit Dominus: per pediſſequos Principum prouinciarum,* & ait: *quis incipiet pręliari?* Et ille dixit: *Tu.* Recenſuit ergo pueros Principum prouinciarum, & reperit numerum ducentorum triginta duorum: & recenſuit poſt eos populum, omnes filios Israhel, ſeptem millia, & egreſſi ſunt meridie. Benadad autem bibebat temulentus in vmbra culis ſuo, & triginta duo Reges cum eo, qui ad auxilium eius venerant. Egreſſi ſunt autem pueri Principum prouinciarum in prima fronte. Miſit itaq; Benadad, qui nunciauerunt ei, dicentes: *viri egreſſi ſunt de Samaria, at ille ait: ſiue pro pace veniunt, apprehendite eos viuos, ſiue vt pręlientur, viuos capite.* Egreſſi ſunt ergo pueri Principum prouinciarum, & reliquus exercitus ſequebatur: & percuffit vnusquiſque virum qui contra ſe veniebat: fugeruntq; Syri & perſecutus eſt eos Israhel. Fugit quoque Rex Syrię in equo cum equitibus ſuis, nec non egreſſus Rex Israhel, percuffit equos & curruſ, &

Achab
Regu vi-
tor: a celo
bru.

Iudith. 12. percussit Syriã plaga magna. En quantum, pro Israhe-
 & 13. litis contra hostes, emolumenti tulerit Ebrietas. Hęc
 eadem Holofernem decollauit, numerosissimum

*Holofer-
 nes tenu-
 lentus cum
 omni ex-
 ercitu ce-
 ditur.*

Assyriorum exercitum in fugam egit, & Bethulien-
 ses diuturna obsidione liberauit. Et iucundus factus
 est Holofernes ad eam, bibitque vinum multum nimis,
 quantum nunquam biberat in vita sua. Vt autem sero
 factum est, festinauerunt serui illius ad hospitia sua. &
 conclusit Vagao ostia cubiculi & abiit. Erant autem om-

nes fatigati à vino, eratq; Iudith sola in cubiculo. Por-
 ro Holofernes iacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus.
 (quem rei finem expectas? Et cum hæc (orando ni-
 mirum) dixisset Iudith, ad columnam accessit, quæ erat
 ad caput lectuli eius, & pugionem eius, qui in ea ligatus
 pendebat exoluit, cumq; euaginasset eum, apprehendit co-
 mam capitis eius, & ait. Confirma me Deus in hac hora.
 Et percussit bis in ceruicem eius, & abstulit caput eius,
 & abstulit Conopæum eius à columnis, & inuoluit cor-
 pus eius truncum. quid secuturum putas? Cumque om-

Iudith. 15.

nis exercitus decollatus Holofernem audisset, fugit
 mens & consilium ab eis & solo tremore & metu agita-
 ti fugæ præsidium sumunt, ita vt nullus loqueretur cum
 proximo suo: sed inclinato capite, relictis omnibus, eua-
 dere festinabant Hebræos, quos armatos super se venire
 audierant, fugientes per vias camporum, & semitas con-
 uallium. Videntes itaq; filij Israhel fugientes, secuti sunt
 illos, descenderuntq; clangentes tubis, & ululantes post
 ipsos. Et quoniam Assyrij non adunati in fugam ibant
 precipites, filij autem Israhel vno agmine persequentes,
 debilitarunt omnes quos inuenire potuerunt. Tam po-
 tentem exercitum vel vnius hominis dissipauit E-
 brieras.

Confli-

Consimili ratione Hannibal Penu, vt sacris prophana subiiciamus Exempla, non ferro, sed vino Afros domuit. Cum enim se viribus, atq; copiarum numero, inferiorem illis animaduerneret, animum ad comminiscendam militarem aliquam technam adiecit, atque in vino perfugium suum victoriaeque spem collocavit. nec frustra tentatus dolus: successit enim multo felicissimè. Ergo leui ac velitari praelio ex industria commissio, quamplurimis generosissimi vini relictis à tergo dolijs, fugam simulatò capessit. Barbari statim occupatis castris, potitare incipiunt, vinoque immoderatus hausto, inebriantur, vt vix superesset, qui pedibus consistere valuisset. repente dein, vti assolet, profundo somno, porcorum instar, humi sese quilibet prosternit, quo explorato Hannibal, illicò in eos irruit, & ad vnum omnes contrucidavit. Nec illud dissimile quod Auentinus refert. Cum Germanorum ij populi, qui Franci & Catti appellantur, Romani ditiones imperij hostiliter inuasissent, & ingentem Romanis terrorem incussissent, vt iam propè Maguntia Rheni caput, vbi castra metati fuerant, in eorum potestate esset, certam, insueta ante id tempus ebrietate, victoriam perdidit. cognouerant enim Romani, quod præter morem Rhenensis vini delicatissima suauitate illecti, strenuè potitassent, cum ergo sopori se dedissent, repentino impetu immisso, extrema eos clade affecerunt; innumerosque Romanos, iam quadraginta annis captiuos, in libertate asseruerunt. Massagetæ itidem, cum vino largius indulgissent, à Cyro Persarum Rege praelio superati fuere, à quo sobrii, quod sibi timerent, nihil erat.

Percelebris in hoc genere historia est. quã sub Eugenio primo, qui in Romanorū Pontificū numero

*Exercitus
deleti temulencia.
Guido Bitoricensis.*

Hannibalis astutia.

*Chronic.
lib. 1.*

Franci & Catti, temulenti ceduntur à Romanis.

*Herodot.
lib. 1.*

Platina in vita Eugenij primi.

extitit septuagesimus septimus, Platina refert, in Italia contigisse. Cum enim Grimoaldus Beneuentanus Dux, auito regno, duos Ariperti Longobardorum Regis filios, vi atq; armis exuisset, eam iniuriam Clodoueus Galliarum Rex, indignissimè tulit. ingentem proinde, ad restituendos pristinis sedibus Regios adolescentes, exercitum in Italiam contra Grimoaldum, & Longobardos, qui ei⁹ fauebant partibus, exercitum traiecit, pugnatum aliquandiu felicissimè à Gallis; & aperto Marte Longobardi succumbebant vtiq; ergo ad militaria stratagemata confugiendum arbitrantur. quam ob rem simulata fuga, Gallis insequentibus, castra vino plena, & omnis commeatus affluentia caeserta in prædam, consultò reliquerunt. Quid Galli? latentem haud subodorati dolum, & hostes re ipsa fugisse persuasi, audacter ac liberè in mediam noctem potitant: & vino sat benè induti, somnum quoq; accersunt. Interea Longobardi ex insidiis redeuntes, Gallos instar iumentorum, prostratos iugulant, vt nec cladis nuncius quidem, ex illis, ad Clodoueam rediisse perhibeatur.

*Crimoaldi
asius.*

*Erasm. in
adag.
Cent. 1.
Chil. 9.
Phalaridis
Calliditas.*

Non ignorabat Phalaris, ille Siciliae Tyrannus; Nihil ita ad eneruandos atq; effæminandos viriles animos accommodatum, excogitari posse, vt commestationes atque temulentiam. Quamobrem cum Leontinos Siciliae populos rebelles expugnasset, atq; perdomuisset, ne rebellionem vnquam redintegrare possent, callido adinuento, computationibus eos, ac temulentiae assueuit; vt inde enatum sit Prouerbum.

ἄει λέοντιοι περὶ τοῦ κρατήρα.
Semper Leontij iuxta crateres.

Sanè vix vnquam in castris, vbi vinum affluenter bi-

ter bibitur, contra hostes fructuosè pugnatum fuit. quam ob causam, vt Alexander ab Alexandro testis est; *Cretenses & Lacedæmonij, militibus ne efferatos armis animos insolentiæ assuescerent, in omni militia vini potum interdixere.* Plato quoque legem antiquam Carthaginensium fuisse refert, *Ne quis toto belli tempore vino uteretur, sed solo interea aquæ potu contentus esset.* Et Fulgosus de Pescennio Nigro scribit, *Quod cum bellica virtute ad summum Imperij fastigium euectus esset, exercitui suo nequaquam vinum afferri permisit. Quamobrem militibus, quibus Egypti cura data erat, eum vinum poscerent, respondit: debere eis Nili amnis aquam sufficere.* Lycosthenes item memoriæ prodidit, *Carolus Magnum grauitervetuisse, ne in castris, aut in quavis alia expeditione, alius alium ad bibendum prouocaret.* quod si quem ebrium deprehendisset, perpetuò deinceps eum vini vsu carere voluit. Pari modo ciuilia Iura statuunt. *Militem propter ebrietatem remouendum à Militia.*

Atq; vtinam ea militaris disciplina inter Christianos adhuc vigeret, non dubium quin maiori sæpè fructu, contra communem nominis Christiani Hostem, in Vngaria dimicaturi fuisset. Quanti momenti censendum foret, si primarij copiarum Ductores atq; Prefecti, in ebrios milites ad terrorem aliorum animaduertent? Sed fortè is nimius rigor esset, & arcus nimium tensus rumpetur. Imò non nimia foret seueritas, sed aduigilantia pernecessaria. Scribit immortalis memoria dignissimus vir, Cardinalis Cæsar Baronius, in Annalibus Ecclesiasticis, *Bellisarium insignem illum Exercitus Ducem, duos Massagetas ebrios, qui in eius exercitu quendam in ebrietate interfecissent militem, palis*

Lib. 3. Genial. dierum ca. 11. Vini vsus castruolim prohibitus. Lib. 2. de legib. & in Timæo. Lib. 2. de militari disciplina.

Theat. vi. re hum. Lib. 2. Tit. de Ebriet.

L. omne delictum ff. de re militari.

Tomo. 7. Annal. Ex Procopio lib. 1. de Bello Vandalico.

*Bellisarii
Ducis stu-
dium in cō-
servanda
disciplina
militari.*

*Baronius
ibid.*

Prou. 28.

infixisse. quod cum alii ex eorum genere, ferrent a-
gerrimè, causantes ignorantiam eorum & Ebrieta-
tem, ac moris non esse, tali pœna puniri Ebrios, Bel-
lisarius contrà, oratione satis præclara, docuit, id æ-
quissimum esse. inter alia sic locutus est: *Si quis enim
Barbarus, proximum per Ebrietatem occiderit, ac ve-
nia postulata se crimine solutum dixerit, peccata licen-
tia longè fuerint peiora. Neque enim vlla ratione fas
Ebrium esse: multò minus in exercitu militi, proximos
ob id interficiendo. ipsa enim Temulentia, vel cæde non
consequente, pœna digna est: quantò magis si ea conse-
quatur? Digna sanè Bellisario sententia. subdit por-
rò suis Baronius verbis: *Ista ego considerans, & ad
presentia tempora conuertens oculos, eadem planè de-
ploratissima facile sentio, vbi Christianorum exercitus
impietate atque ebrietate corruptos intueor, & damna
contemplor, qua passi sunt Germani ab infidelibus Tur-
cis, vnico tantum illo remedio subleuandi, si eosdem ob-
signatos fide Catholica milites, sobrios redditos, Bellisa-
rius alter ducat; fore tunc quidem, vt iidem recepto at-
que integrato robore, quo didicerant quoque olim supe-
rare Romanos, facillimè victores quosque vincerent, at-
que fortissimos debellarent. Sed quem non vilem reddat
impietas? cum fugiat impius etiam nemine persequente,
quem ve non emolliat, frangat, sternat Ebrietas? Presen-
tium itaque rerum miserrimus status, ista obiter deplora-
re, & ex imo pectore deducere suspiria importunè coë-
git. aureis hisce, tanti viri verbis, ego nihil au-
sim adiungere. hic ergò extremam
quoq; capiti huic manum
impositam volo.**

